

Eindrapport evaluatie Gedragscode Hoger Onderwijs

maart 2017

Landelijke Commissie
Gedragscode
Hoger Onderwijs

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Voorwoord	2
Management samenvatting	3
Inleiding	5
Uitkomst evaluatie 2009	6
Werkzaamheden LC 2010-2016	8
Bevindingen evaluatie 2016	10
Seminar.....	13
Conclusies en hoe nu verder	15

Voorwoord

Op hoofdlijnen zijn de instellingen en ook de overheidsinstanties die we gesproken hebben tevreden over de werking en inhoud van de Gedragscode.' Aldus luidt de eerste zin van de conclusie van de externe evaluatie in 2009. De Gedragscode functioneerde toen drie jaar. Een aantal aanbevelingen is toentertijd verwerkt in de Gedragscode. Over de punten die toen niet tot wijzigingen hebben geleid wordt in dit eindrapport nog nader verslag gedaan.

Sindsdien is aan de hand van ervaringen in de praktijk en wijzigingen in wet- en regelgeving de tekst nog enkele malen aangepast. Daarmee zijn de Gedragscode en de Landelijke Commissie, die toezicht houdt op de naleving en voorstellen doet voor verbetering, een vanzelfsprekende functie gaan vervullen in het Hoger Onderwijs. In regelmatig (in)formeel overleg met koepelorganisaties, instellingen, overheidsinstanties en internationale studenten is een dynamische praktijk ontstaan van onderwerpen en type acties waarmee de Commissie zich bezig houdt.

In de Gedragscode is vastgelegd dat om de vijf jaar een evaluatie dient plaats te vinden. Gezien de gegroeide praktijk van samenwerking en open communicatie is de evaluatie in 2016 aangepakt als een proces van gestructureerde reflectie door de meest betrokken partijen. Wat kan beter en welke nieuwe ontwikkelingen hebben gevolgen voor de Gedragscode?

De Commissie heeft met grote interesse dit evaluatieproces aangepakt en gefaciliteerd. Van alle input die schriftelijk en mondeling is vergaard, is met de meest betrokken partners nagegaan welke punten tot aanpassingen van de Gedragscode zouden moeten leiden. De Commissie is de werkgroep met vertegenwoordigers van de koepelorganisaties en de adviseurs van het ministerie van OCW en de IND zeer erkentelijk voor de inzet en constructieve samenwerking. De overige ingebrachte punten worden meegenomen door de betreffende instantie(s) of vormen onderwerp voor verdere gezamenlijke discussie. In dit eindrapport wordt inhoudelijk en procedureel verantwoording afgelegd over de evaluatie. Een beknopt overzicht daarvan wordt in de samenvatting gegeven.

De Commissie dankt allen die zich hebben ingezet voor deze evaluatie. De gebleken brede belangstelling en betrokkenheid bij het voorzien in goed onderwijs en welzijn voor onze internationale studenten heeft op ons de meeste indruk gemaakt.

Joris van Bergen
Voorzitter Landelijke Commissie

Management samenvatting

In artikel 8.3 van de Gedragscode is bepaald dat er elke vijf jaar, door in ieder geval de betrokken instellingen, de belanghebbenden en de registerbeheerder een evaluatie plaatsvindt van de inhoud en werking van de Gedragscode. Het initiatief tot de evaluatie wordt genomen door de Commissie. Het doel van de evaluatie is gezamenlijk met de instellingen, koepelorganisaties, studenten en betrokken overheidspartijen de tekst van Gedragscode te actualiseren en te verbeteren, waarbij de uitvoering door de instellingen leidend is. Ter begeleiding van de evaluatie is een werkgroep ingericht bestaande uit vertegenwoordigers van de koepelorganisaties: de NRTO, Vereniging Hogescholen en de VSNU alsmede het secretariaat van de LC, waarbij voorzien is in een adviserende functie door OCW en de IND.

Evaluatieproces

De onderwijsinstellingen en andere belanghebbende partijen bij de Gedragscode zijn op verschillende manieren benaderd om suggesties te doen voor verbetering van tekst van de Gedragscode. Allereerst zijn de betrokken partijen schriftelijk geïnformeerd over de evaluatieprocedure. De onderwijsinstellingen die niet zijn vertegenwoordigd door een van de koepelorganisaties zijn daarbij uitgenodigd schriftelijk input te leveren. Vervolgens heeft de werkgroep aansluiting gezocht bij de bestaande overlegstructuren van de koepelorganisaties (het HIB, LAO, UPI, en NRTO-overleg) om de onderwijsinstellingen om suggesties voor verbetering te vragen. Daarna is in een soortgelijke bijeenkomst met de stakeholders (OCW, Inspectie OCW, V&J, IND, SZW, NVAO en Nuffic) gesproken over de werking van de Gedragscode. Ook is gesproken met een aantal internationale studenten over hun ervaringen met informatievoorziening en begeleiding door onderwijsinstellingen, alsmede naar de bekendheid met de Gedragscode.

Op basis van de uitkomsten van deze verschillende inventarisatierondes is een aantal thema's geformuleerd. Deze thema's zijn vervolgens door de werkgroep onderverdeeld in drie categorieën. De eerste categorie betrof onderwerpen die op betrekkelijk eenvoudige wijze konden worden vertaald in aanpassingen van de tekst van de Gedragscode. De tweede categorie betrof de meer complexe vraagstukken. Voor de bespreking van deze vraagstukken is een seminar met ervaringsdeskundigen uit instellingen en andere bij de Gedragscode belanghebbende organisaties georganiseerd, waar in workshops over de thema's informatievoorziening, werving, binding en internationaal onderwijs is gesproken. Op basis van de uitkomsten van deze dag en de input die is opgehaald in de inventarisatierondes is de tekst van de Gedragscode geactualiseerd en aangescherpt. Tot slot is in de derde categorie een aantal onderwerpen geïdentificeerd waarvan duidelijk is dat ze in de komende periode nog nader onderzoek behoeven of eventueel door andere partijen kunnen worden opgepakt.

Nieuwe versie Gedragscode

De LC kijkt met de tevredenheid terug op het verloop van het evaluatieproces. De evaluatie heeft geleid tot een tekstvoorstel voor een nieuwe versie van de Gedragscode, zie de website. De LC heeft ingestemd met de tekst, waarna overeenkomstig artikel 8.2 van de Gedragscode het document is voorgelegd aan en goedgekeurd door de leden van de koepelorganisaties. De nieuwe versie van de Gedragscode is in maart 2017 verspreid. De tekst zal vervolgens op 1 september 2017 in werking treden. Hierbij geldt dat de gewijzigde tekst van toepassing is voor internationale studenten die zich na 1 september 2017 inschrijven bij de onderwijsinstelling. De evaluatie heeft niet tot grote wijzigingen geleid, maar vormt eerder een herbevestiging van de Gedragscode. Een groot deel van de aanpassingen in Gedragscode zijn tekstueel of van meer technisch-juridische aard.

De meest opvallende wijzigingen zijn de actualisering van de taaltabel en de toevoeging van een uitzondering voor de verplichting een taaltest af te nemen voor internationale studenten die het *International Baccalaureate* certificaat voor *English A Language and Literature* hebben behaald. Ook is rekening gehouden met het toenemende aanbod *joint* en *multiple degrees*. Voor wat betreft de verplichting een taaltest af te nemen is opgenomen dat de onderwijsinstellingen in een overeenkomst afspraken kunnen maken betreffende het taalvereiste binnen de daarvoor geldende kaders van de Gedragscode. De bedoelde taaltest hoeft dan slechts eenmalig te worden afgelegd. Daarnaast zijn de bevoegdheden van de LC nader uitgewerkt in de Gedragscode. Het gaat dan om een uitwerking van de bestaande werkwijze van de LC. Wellicht zal de toenemende internationalisering van het onderwijs en de groei in aantallen internationale studenten in de toekomst nog tot meer omvangrijke wijzigingen kunnen leiden van de Gedragscode. Bijvoorbeeld ten aanzien van de definitie van internationale studenten, *joint* en *multiple degrees* als ook het online aangeboden onderwijs. Voor op dit moment geldt dat de Gedragscode actueel is en recht doet aan deze ontwikkelingen. Belangrijk is wel dat dit wordt gemonitord. Over vijf jaar zal er daarom weer worden geëvalueerd en ook tussentijds kan de Gedragscode worden aangepast wanneer dit nodig is.

Reglement Gedragscode

Het met de Gedragscode inherent verbonden Reglement is naar aanleiding van de nieuwe versie van de Gedragscode eveneens geactualiseerd. Het Reglement geeft nadere uitwerking aan hetgeen is bepaald in de Gedragscode. Het document wordt door de LC zelf vastgesteld in een afzonderlijk traject en is tegelijkertijd verspreid met de nieuwe versie van de Gedragscode. Meest belangrijk was de uitwerking van de onderzoekstaak van de LC. De LC heeft hier inmiddels een eigen werkwijze voor ontwikkeld, maar deze was nog niet beschreven in het Reglement. Het betreft derhalve het vastleggen van de bestaande werkwijze.

Vervolgacties

Naast input voor een nieuwe versie van de Gedragscode heeft de evaluatie ook geleid tot meer algemene thema's waar de LC komende jaren aandacht aan zal besteden. Allereerst gaat het dan om het besef dat de Gedragscode een product van de onderwijsinstellingen zelf is. In het verlengde hiervan ligt de beperkte bekendheid van de Gedragscode bij de medewerkers van de onderwijsinstellingen. De afgelopen jaren heeft de LC gewerkt aan verschillende instrumenten om de bekendheid van de Gedragscode, als tevens haar eigen zichtbaarheid te vergroten. Zij heeft dit gedaan door onder meer het verspreiden van een nieuwsbrief, de lancering van een vernieuwde actuele website en door het afleggen van oriënterende bezoeken bij een aantal onderwijsinstellingen door de voorzitter van LC. De LC zal haar beleid op dit punt dan ook voortzetten. Daarnaast zal op suggestie van de deelnemers bij het seminar een korte samenvatting worden ontwikkeld zodat de medewerkers van instellingen, en ook studenten, op eenvoudige wijze kennis kunnen nemen van de hoofdlijnen van de Gedragscode. Voor internationale studenten zal een kort filmpje worden ontwikkeld waarin wordt uitgelegd wat de Gedragscode specifiek voor hen betekent. Beide instrumenten kunnen op een laagdrempelige wijze een bijdrage leveren aan de bekendheid en toegankelijkheid van de Gedragscode. Afsluitend zal in 2017 ook de Diplomalijst worden geactualiseerd. Op deze lijst staan de diploma's vermeld waarvan de houders kunnen worden vrijgesteld van de taaltest Engels. Een aantal onderwijsinstellingen heeft aangegeven dat de lijst zou moeten worden geactualiseerd. De diplomalijst is een bijlage bij de Gedragscode. De actualisering van de lijst betreft een afzonderlijk traject waarvoor het initiatief ligt bij de koepelorganisaties.

Inleiding

Sinds 1 mei 2006 werken onderwijsinstellingen bij de werving en toelating van internationale studenten met de door hen zelf opgestelde Gedragscode internationale student in het Nederlandse hoger onderwijs. Na een grondige evaluatie in 2009 is deze code herzien, waarna ook in 2013 en 2014 tekstuele wijzigingen zijn doorgevoerd. De code heeft, naast de behandeling van verzoekschriften, ook *spillover* effecten, die bijdragen aan een verbetering van de kwaliteit van het hoger onderwijs dat aan internationale studenten wordt aangeboden. Gebleken is dat de Gedragscode mede richting heeft gegeven aan de wijze waarop instellingen met internationale studenten omgaan. Er is naar het oordeel van de Landelijke Commissie (LC) dan ook alle reden voor de ondertekenaars van de Gedragscode om gezamenlijk trots en tevreden te zijn, maar ook om terug te kijken en te onderzoeken wat beter kan.

In artikel 8.3 van de Gedragscode is bepaald dat er elke vijf jaar, door in ieder geval de betrokken instellingen, de belanghebbenden en de registerbeheerder een evaluatie plaatsvindt van de inhoud en werking van de Gedragscode. Op grond van deze evaluatie zal de Gedragscode al dan niet gewijzigd worden vastgesteld. De laatste evaluatie heeft plaatsgevonden in 2009, hetgeen zou betekenen dat in 2014 opnieuw zou moeten worden geëvalueerd. Op voorstel van de koepelorganisaties en de LC is in overleg met het ministerie van OCW besloten dat een evaluatie in 2016 meer voor de hand lag. Reden hiervoor was dat in maart 2013 een grondig herziene tekst van de Gedragscode inwerking is getreden en dat in augustus 2014 de Gedragscode is uitgebreid met een diplomalijs.

Voor de vormgeving van de evaluatie, waartoe de LC het initiatief heeft genomen, heeft de LC zich afgevraagd of het gewenst en noodzakelijk was om de evaluatie op dezelfde wijze als in 2009 uit te voeren. Het ging destijds om een alomvattende evaluatie, uitgevoerd door een extern onderzoeksbureau. Na 10 jaar is de Gedragscode staande praktijk geworden bij de onderwijsinstellingen, en staan diverse zaken minder ter discussie dan in 2009. Er is daarom in overleg met de koepelorganisaties voor gekozen de evaluatie minder groots op te zetten. Het doel was gezamenlijk met de instellingen, koepelorganisaties, studenten en betrokken overheidspartijen de tekst van Gedragscode te actualiseren en te verbeteren, waarbij de uitvoering door de instellingen leidend was. Ter begeleiding van de evaluatie is een werkgroep ingericht bestaande uit vertegenwoordigers van de koepelorganisaties: de NRTO, Vereniging Hogescholen en de VSNU alsmede het secretariaat van de LC, waarbij voorzien is in een adviserende functie door OCW en de IND. De werkgroep is voorgezeten door de voormalig secretaris van de LC, Arno Overmars. De hoofdtaak van deze werkgroep was het inventariseren van verbeterpunten bij de koepelorganisaties, onderwijsinstellingen en andere bij de Gedragscode belanghebbende partijen, het uitwerken daarvan en het bewaken van het proces.

De onderwijsinstellingen en andere belanghebbende partijen bij de Gedragscode zijn op verschillende manieren benaderd om suggesties te doen voor verbetering van tekst van de Gedragscode. Allereerst zijn de betrokken partijen schriftelijk geïnformeerd over de evaluatieprocedure. De onderwijsinstellingen die niet zijn vertegenwoordigd door een van de koepelorganisaties zijn verzocht schriftelijk input te leveren. Vervolgens heeft de werkgroep aansluiting gezocht bij de bestaande overlegstructuren van de koepelorganisaties (het HIB, LAO, UPI en NRTO-overleg) om de onderwijsinstellingen naar suggesties voor verbetering te vragen. In een soortgelijke bijeenkomst met de stakeholders (OCW, Inspectie OCW, V&J, IND, SZW, NVAO en Nuffic) is gesproken over de werking van de Gedragscode in relatie tot de verschillende beleidsterreinen. Ook zijn internationale studenten benaderd over hun ervaringen met informatievoorziening en begeleiding door onderwijsinstellingen, alsmede naar hun bekendheid met de Gedragscode.

Op basis van de uitkomsten is een aantal thema's geformuleerd. Hierbij zijn nog openstaande acties uit de evaluatie van 2009 ook meegenomen. De thema's zijn onderverdeeld in drie categorieën. De eerste categorie betreft onderwerpen die op betrekkelijk eenvoudige wijze konden worden vertaald in de tekst van de Gedragscode. De tweede categorie betreft meer complexe vraagstukken die zich het beste leenden voor bespreking tijdens een seminar met ervaringsdeskundigen van onderwijsinstellingen en andere bij de Gedragscode betrokken organisaties. In het seminar dat op 12 oktober 2016 heeft plaatsgevonden zijn deze onderwerpen nader geanalyseerd en zijn oplossingsrichtingen aangegeven. Deze suggesties voor wijzigingen zijn vervolgens door de begeleidende werkgroep verwerkt in de tekst van de Gedragscode. Tot slot is er nog een derde categorie, onderwerpen die wel als aandachtspunt zijn geïdentificeerd maar waarvan duidelijk is dat ze niet urgent zijn en nog nader onderzoek door de LC behoeven of door andere partijen kunnen worden opgepakt. Het hier omschreven proces heeft geleid tot een gewijzigde tekst van de Gedragscode, die op de website geraadpleegd kan worden.

Uitkomst evaluatie 2009

In 2009 heeft het eerste en tevens laatste evaluatieonderzoek van de Gedragscode plaatsgevonden. De evaluatie is uitgevoerd door onderzoeksbureau ITS uit Nijmegen. De algemene conclusie van het onderzoeksbureau was dat op hoofdlijnen de instellingen en ook de overheidsinstanties tevreden zijn over de werking en de inhoud van Gedragscode. ITS kwam tot de bevinding dat de Gedragscode als zelfreguleringsinstrument goed heeft gewerkt en aan de verwachtingen grotendeels is voldaan. ITS concludeerde dan ook dat de Gedragscode in korte tijd zijn diensten heeft bewezen en daarom dient te worden voortgezet.

Het onderzoeksbureau heeft op basis van haar onderzoek een aantal verbeterpunten en aanbevelingen geformuleerd. Deze zijn onder te verdelen in twee categorieën. De eerste groep aanbevelingen zijn van inhoudelijke aard, waarbij kan worden gedacht aan de formulering van het taalvereiste. ITS concludeerde dat de onderwijsinstellingen behoefte hadden aan eenduidigheid over de taaltesten die mochten worden gebruikt om de Engelse taalvaardigheid van de student te beoordelen. De tweede groep aanbevelingen was van procedurele aard en zag bijvoorbeeld op de suggestie om het Reglement op te nemen in de Gedragscode zelf. Deze aanbeveling is overigens niet overgenomen om reden dat het Reglement door de LC zelf wordt vastgesteld, in tegenstelling tot de tekst van de Gedragscode, die door de onderwijsinstellingen - vertegenwoordigd door de koepelorganisaties - wordt vastgesteld. Op basis van de conclusies en aanbevelingen van ITS is medio 2009 een werkgroep (bestaande uit vertegenwoordigers van de koepelorganisaties, OCW, Justitie en de secretaris van de LC) aan de slag gegaan met het omzetten en vertalen ervan naar een voorstel voor een gewijzigde tekst van de Gedragscode. Eind 2009 is de aangepaste tekst in werking getreden.

Een aantal aanbevelingen van ITS zijn in 2009 niet meegenomen in de wijziging van de Gedragscode. De suggesties voor verbetering of aandachtspunten die nog nadere uitwerking behoeven zijn daarom meegenomen in de huidige evaluatie. Het gaat dan om de volgende onderwerpen:

Aanbeveling	Vervolgactie	Nog uit te voeren actie
<p>1) Taaleisen spelen een belangrijke rol in de toelating van studenten. Duidelijk dient te worden welke taaltesten als vergelijkbaar kunnen worden beschouwd met de IELTS en de TOEFL en welke niet. Het in het thuisland hebben gevolgd van Engelstalig voorbereidend onderwijs zou in dit verband als een voldoende voorwaarde kunnen worden beschouwd.</p>	<p>In 2009 is de taaleis uit de code uitgebreid met een aantal taaltesten zoals Cambridge en TOEIC. In 2013 zijn de uitwisselingstudenten expliciet aan de Gedragscode toegevoegd. Met het oog op de taaleis is hiertoe een specifieke bepaling opgenomen die deze studenten vrijstelt van een taaltest. Tevens is de mogelijkheid voor een eigen taaltest geschrapt om reden dat de externe validatie van deze taaltesten door onderwijsinstellingen niet werd uitgevoerd. In 2014 is er een extra uitzondering toegevoegd in de vorm van een Diplomalijst waarbij studenten vrijstelling kunnen krijgen indien zij een diploma hebben behaald zoals genoemd op de lijst.</p>	<p>Er is een aantal suggesties gedaan voor aanpassing van de tabel van artikel 4.2. Deze zijn uitgewerkt in de evaluatie 2016. Het gaat hierbij voornamelijk om een actualisatie van de scores van de toetsen.</p>
<p>2) Het is onvoldoende duidelijk welke binnen- en buitenlandse accreditatieorganisaties als vergelijkbaar met de NVAO kunnen worden beschouwd.</p>	<p>In 2009 is in de code opgenomen dat de registerbeheerder een lijst zou publiceren met buitenlandse accreditatieorganisaties die vergelijkbaar zijn met de NVAO. Dit bleek niet realiseerbaar. In 2013 is de bepaling om een lijst op te stellen dan ook uit de code verwijderd. Daarnaast is de tekst van artikel 5.2 aangepast: accreditatie moet niet meer vergelijkbaar zijn met de NVAO, maar de instelling kan alleen daadwerkelijk geaccrediteerd graadverlenend onderwijs aanbieden dat is gebaseerd op het recht van andere landen, indien het aldaar geaccrediteerd is door een accreditatieorganisatie in de hoger onderwijsruimte waarvan de besluiten door de betreffende overheid worden erkend.</p>	<p>In het kennismakingsgesprek met de NVAO (eind 2015) is voorgesteld om de toepassing van de bepaling te beperken tot de accreditatieorganisaties die zijn opgenomen in het EQAR register (European Quality Assurance Register for Higher Education). In dit register zijn accreditatieorganisaties opgenomen die voldoen aan een Europese standaard. De NVAO erkent dan ook de besluiten van deze organisaties. De registerbeheerder heeft aangegeven dat zij moeilijkheden ervaart bij het beoordelen van nieuwe aanvragen wanneer</p>

		instellingen opleidingen aanbieden die niet door de NVAO zijn geaccrediteerd maar door een buitenlandse kwaliteits- c.q. certificeringsorganisaties. Beide punten zijn onderzocht in de evaluatie 2016.
3) De bekendheid met activiteiten van de LC en de registerbeheerder is niet bij alle instellingen even groot. Het is aanbevelingswaardig een (digitale) nieuwsbrief uit te brengen, gericht op de instellingen, waarin periodiek verslag wordt gedaan van activiteiten en andere nieuwswaardigheden rond de LC en registerbeheerder.	In 2016 is de eerste nieuwsbrief over de activiteiten van de LC verschenen, waarin de onderwijsinstellingen en andere belanghebbende partijen worden geïnformeerd over de werkzaamheden van de LC en de onderwerpen die de Gedragscode raken. De nieuwsbrief zal twee maal per jaar worden uitgebracht	In de evaluatie van 2016 is ook aandacht besteed aan de vraag naar de bekendheid van de Gedragscode en de LC. Hiervoor zijn ook internationale studenten benaderd.
4) Voor het register bestaat geen juridische basis, en daarmee ook niet voor weigering van opname erin. Het valt te overwegen na te gaan in hoeverre beroepsmogelijkheden tegen weigering van opname ingebouwd kunnen worden.	Aanvragen van onderwijsinstellingen worden door DUO als registerbeheerder getoetst aan de bepalingen in de Gedragscode. In ongeveer 20 gevallen is in de afgelopen jaren een aanvraag door een instelling weer ingetrokken omdat niet kon worden voldaan aan verzoeken van DUO om bewijsstukken in te zenden waaruit blijkt dat aan de Gedragscodebepalingen werd voldaan (met name de accreditatie-eis). In een enkel geval is door DUO een aanvraag voor opname in het register geweigerd; tegen deze beslissing staat geen bezwaar en beroep open omdat het geen besluit is in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Wel kan een klacht bij DUO worden ingediend (behandeld door de klachtenfunctionaris van DUO). Sinds 2006 is dat 1 x gebeurd, waarbij de klacht, op basis van extern advies door de Nuffic en de NVAO, ongegrond verklaard is.	Het probleem is onveranderd en verdient nadere aandacht.
5) De afmeldplicht zoals geformuleerd in artikel 5.5 leidt tot onduidelijkheden en blijkt in de praktijk moeilijk te handhaven. Het is daarom van belang dat er snel overeenstemming wordt verkregen over een studievoortgangmonitoringsysteem.	In 2013 is de wet Modern Migratiebeleid in werking getreden. Daarbij is in de Gedragscode artikel 5.5 toegevoegd waarin de studievoortgangmonitoring nader is uitgewerkt. De IND heeft in 2016 een rapport gepubliceerd over het aantal meldingen dat zij op basis van deze regeling heeft ontvangen.	De LC heeft aandacht besteed aan de problematiek (onder meer via de nieuwsbrief) aan de hand van een signaal over herinschrijving van een afgemelde student in relatie tot de Whw.

Werkzaamheden LC 2010-2016

De LC is een onafhankelijke toezichthoudende commissie, die in 2011 rechtspersoonlijkheid heeft gekregen door de oprichting van een stichting. De LC ziet toe op de naleving van de Gedragscode door het afhandelen van verzoekschriften en het eigenstandig instellen van onderzoeken. In zowel haar uitspraken als de onderzoeksresultaten richt de LC zich op verbetering van de kwaliteit van het onderwijs aan internationale studenten. Dit doet zij allereerst door middel van het doen van aanbevelingen en het opleggen van maatregelen. De LC levert hierdoor een bijdrage aan de kwaliteit en de aantrekkelijkheid van het hoger onderwijs voor internationale studenten, hetgeen positieve effecten heeft op de studentenmobiliteit. Hieronder volgt een globaal overzicht van de activiteiten en werkzaamheden van de LC in de afgelopen zes jaar. Voor meer specifieke informatie verwijst de LC naar haar website: www.internationalstudy.nl.

Onderzoeken en verzoekschriften

De onderzoeksfunctie van de LC is onlosmakelijk verbonden met haar toezichthoudende taak. In 2010 is deze functie geformaliseerd en is ter ondersteuning van de LC een medewerker vanuit DUO op deze functie geplaatst. In de periode van 2010 tot 2016 heeft de LC 12 onderzoeken uitgevoerd.¹ De bevindingen vormden aanleiding voor gesprekken met de onderzochte instellingen of de brancheorganisaties en hebben onder meer geleid tot het aanpassen van de via internet en brochures verstrekte informatie. Op deze wijze probeert de LC een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de informatievoorziening door de onderwijsinstellingen. De LC hecht er veel waarde aan dat internationale studenten goed worden geïnformeerd over het aangeboden onderwijs. In 2016 heeft de LC twee onderzoeken uitgevoerd naar de informatievoorziening over het onderwijsaanbod via de websites van onderwijsinstellingen en andere online registers. De rapporten zijn begin 2017 gepubliceerd op de website van de LC. De LC heeft op basis van haar onderzoeken geconcludeerd dat er discrepanties bestaan in de informatie die via de verschillende informatiebronnen aan internationale studenten wordt aangeboden, hetgeen tot verwarring kan leiden. In april 2017 zal de LC hierover in gesprek gaan met de koepelorganisaties.

De LC is ook bevoegd op grond van een signaal onderzoek uit te voeren naar de gedragingen van een onderwijsinstelling. In 2014 heeft de LC op grond van een dergelijk onderzoek geconstateerd dat een instelling onvolledige en misleidende informatie aan internationale studenten had verstrekt over de accreditatie van de door haar aangeboden en verzorgde opleiding. Daarnaast was de instelling onvolledig geweest over de verlening van omvangrijke vrijstellingen aan studenten. Gezien de ernst van deze door de LC vastgestelde schendingen is de instelling voor de periode van een jaar (2014-2015) voorwaardelijk geschrapt uit het register van de Gedragscode. De instelling werd gedurende dat jaar in de gelegenheid gesteld zich alsnog te conformeren aan de bepalingen van de Gedragscode en door middel van onafhankelijk onderzoek aan te tonen dat de tekortkomingen zijn weggewerkt. In 2015 ontving de LC het onderzoeksrapport dat aantoonde dat de situatie was genormaliseerd en de instelling maatregelen had getroffen ten behoeve van het herstel van de eerder vastgestelde tekortkomingen in relatie tot de Gedragscode. In 2016 heeft de LC alsnog de registerbeheerder verzocht de instelling te verwijderen uit het register om reden dat inmiddels de accreditatie van de enige geaccrediteerde opleiding door de minister van OCW was ingetrokken. Daarmee voldeed de instelling niet meer aan de voorwaarden van de Gedragscode.

Daarnaast is de LC belast met de behandeling van verzoekschriften. Internationale studenten en derden moeten eerst bij de betrokken onderwijsinstelling zelf klagen, waarna de klachtenprocedure bij de LC openstaat. De procedure geeft instellingen de kans problemen eerst zelf op te lossen. In de periode van 2010 tot 2016 heeft de LC in veertien klachtprocedures uitspraak gedaan.² De klachten werden ingediend door (oud-) studenten, de IND alsmede door collega-onderwijsinstellingen. In enkele gevallen werd door de LC een maatregel opgelegd, bijvoorbeeld bestaande uit een rapportageverplichting. Tegen uitspraken van de LC kan niet in rechte worden opgekomen. Ook de Nationale Ombudsman acht zich niet bevoegd te oordelen over klachten met betrekking tot de LC omdat de LC geen bestuursorgaan is.³

¹ Zie: <http://www.internationalstudy.nl/pagina/onderzoeksrapporten>.

² Zie: <http://www.internationalstudy.nl/pagina/uitspraken-klachtprocedures> en <http://www.internationalstudy.nl/en/page/decisions-on-complaints>.

³ Ombudsman, zaak 2011.00205 002. De zaak was door twee verzoekers ingediend, die beiden klaagden over de hoorprocedure als onderdeel van een door de LC behandeld verzoekschrift. Betrokkenen konden in verband met verblijf in het buitenland niet persoonlijk aanwezig zijn bij de hoorzitting. Zij vroegen om een telefonische hoorzitting of een hoorzitting via skype, maar dat werd niet toegestaan. Ook waren zij niet in de gelegenheid gesteld om te reageren op de stellingen van de onderwijsinstelling, en was het verslag van de hoorzitting wel aan de onderwijsinstelling gestuurd, maar niet aan betrokkenen. Tot slot klaagden zij erover dat de LC wel had geconstateerd dat enkele bepalingen van de Gedragscode waren geschonden, maar dat niettemin geen sanctie was opgelegd. De Nationale Ombudsman stelde vast dat de LC door de brancheorganisaties in het hoger onderwijs was ingesteld. Bedoelde brancheorganisaties zijn geen overheidsorganisaties. Ofschoon DUO, onderdeel van het ministerie van OCW, fungeert als secretaris van de LC, is de LC zelf geen bestuursorgaan, aldus de Nationale Ombudsman.

Overige activiteiten

Naast de uitvoering van haar formele taken heeft de LC het afgelopen jaar een meer bemiddelende rol op zich genomen. In de loop der jaren heeft de LC ervaren dat klachten van internationale studenten vaak zijn gelegen in de communicatie tussen de student en de onderwijsinstelling, waarbij cultuurverschillen een belangrijk oorzaak vormen voor een misverstand. Door te bemiddelen probeert de LC te voorkomen dat dergelijke situaties escaleren en dat het tot een formeel verzoekschrift komt. Dit heeft voor de internationale student als voordeel dat hij sneller wordt geholpen en niet de volledige verzoekschriftprocedure bij de LC hoeft te doorlopen. Voor de onderwijsinstelling gelden deze voordelen uiteraard ook. De LC zal in deze informele functie terughoudend handelen, opdat zij geen onderdeel wordt van het geschil.

De LC heeft de afgelopen jaren aandacht besteed aan haar communicatie richting de onderwijsinstellingen. Een van de uitkomsten van de evaluatie in 2009 was dat de bekendheid met activiteiten van de LC en de registerbeheerder niet bij alle instellingen even groot is. Om die reden ontwikkelde de LC in 2011 een brochure voor internationale studenten. Ook werd aanbevolen een digitale nieuwsbrief uit te brengen, gericht op de instellingen, waarin periodiek verslag wordt gedaan van activiteiten en andere nieuwswaardigheden rond de LC en registerbeheerder. De LC heeft deze aanbeveling ter harte genomen en besloten twee keer per jaar een nieuwsbrief te verspreiden, welke overigens goed is ontvangen. Inmiddels heeft de LC in 2016 twee nieuwsbrieven uitgebracht waarin zij aan de hand van enkele onderwerpen haar activiteiten en werkzaamheden heeft toegelicht. De nieuwsbrief wordt verspreid onder medewerkers van onderwijsinstellingen en andere belanghebbende partijen. In het verlengde hiervan ligt ook de lancering van een nieuwe website. Deze biedt meer mogelijkheden om actief berichten te plaatsen en informatie te delen met de onderwijsinstellingen.

De LC zoekt bij de uitvoering van haar werkzaamheden aansluiting bij verschillende beleidsontwikkelingen die internationalisering van het hoger onderwijs of de positie van de internationale student als onderwerp hebben. De Gedragscode tracht een bijdrage te leveren aan de internationaliseringsambities van de Nederlandse overheid en hoger onderwijsinstellingen. Dit doet zij door de aantrekkelijkheid van Nederland als studiebestemming te bevorderen. Op het moment van schrijven leest de LC mee met het implementatieplan ten behoeve van de nieuwe Europese richtlijn over de voorwaarden voor de toegang en het verblijf van onder andere non-EU studenten. De Gedragscode heeft mede vorm gegeven aan de implementatie van de voorganger van deze richtlijn. Ook heeft de Gedragscode een belangrijke rol gespeeld bij de verdere uitwerking van de Wet Modern Migratiebeleid die op 1 juni 2013 in werking is getreden. Als gevolg daarvan zijn alle bestaande convenanten tussen de IND en de onderwijsinstellingen van rechtswege beëindigd. De verkorte procedure voor verlening van verblijfsvergunningen wordt bestemd door het 'erkend referentschap'. Alleen instellingen die door de IND zijn erkend als referent en daarmee aan bepaalde voorwaarden voldoen, mogen studenten van buiten de EU ontvangen. Ondertekening van de Gedragscode is een van deze voorwaarden. Daarnaast zijn in het kader van het erkend referentschap verschillende informatieverplichtingen van de onderwijsinstellingen aan de IND in de Gedragscode vastgelegd. Zo heeft de onderwijsinstelling de verantwoordelijkheid de IND tijdig te informeren wanneer de student onvoldoende studievoortgang maakt of niet meer studeert.

Samenstelling LC

In de laatste jaren heeft zich een aantal wijzigingen voorgedaan in de samenstelling van de LC. Tot maart 2013 was SAIL één van de bij de Gedragscode betrokken koepelorganisaties. De koepel benoemde tot die tijd ook een commissielid. Door het samengaan van het grootste deel van de leden van SAIL met enkele Nederlandse universiteiten is SAIL opgeheven als koepelorganisatie. In de per 1 maart 2013 in werking getreden nieuwe tekst van de Gedragscode is SAIL dan ook komen te vervallen als één van de bij de Gedragscode betrokken koepelorganisaties en is ook het lidmaatschap van de LC beëindigd. In 2013 zijn de statuten van de Stichting Landelijke Commissie in die zin gewijzigd en is het stichtingsbestuur teruggebracht naar 6 leden. De VSNU en Vereniging Hogescholen dragen elk twee leden voor en door de NRTO wordt een lid voorgedragen. Het zesde lid is de door de LC benoemde onafhankelijke voorzitter.

Bevindingen evaluatie 2016

In dit overzicht is de input die de werkgroep evaluatie opgehaald heeft in de verschillende inventarisatierondes geclusterd en onderverdeeld in:

- a) onderwerpen die eenvoudige konden worden vertaald in de Gedragscode en waarover bestuurlijk besloten kon worden.
- b) onderwerpen waarover discussie gevoerd moest worden om mogelijk tot een concreet voorstel te komen. Deze onderwerpen zijn besproken tijdens het seminar.
- c) onderwerpen die wel als aandachtspunt geïdentificeerd zijn maar waarvan duidelijk is dat ze niet urgent zijn en in de komende periode nog nader onderzoek behoeven of evt. door een andere partijen kunnen worden opgepakt.

a) onderwerpen waarover bestuurlijk besloten kon worden

Algemeen/overig

- Schrapping uit het register is de ultieme sanctie, en omdat dat erg ver gaat wordt er vaak gezocht naar een tussenweg, zoals het voorwaardelijk schrappen met een onderzoeks- en rapportage verplichting. Suggestie is om meerdere sanctiemogelijkheden te benoemen en uit te schrijven in de code. Er kan ook worden gedacht aan het opnemen van een vermelding of "rode vlag" bij de instelling in het register van de Gedragscode, zodat ook de buitenwereld (en aankomende student) weet dat er met de betreffende instelling iets aan de hand is, c.q. dat sprake is van een maatregel/voorwaardelijke schrapping. De sancties zouden dan ook strenger/zwaarder moeten kunnen zijn bij recidive/herhaalde overtreding.

Taaltabel

Er is een gewijzigde taaltabel opgesteld waarin onderstaande aandachtspunten zijn verwerkt:

- Het taalvereiste is voor verschillende instellingen een discussiepunt, waarbij het interne beleid van de instellingen op dit onderwerp ook steeds dient te worden herzien vanwege nieuwe inzichten. Het blijft complex een juist niveau voor de taalvaardigheid vast te stellen, ook voor EU-studenten. Een aantal onderwijsinstellingen geeft aan dat zij een hogere score verlangt van de student dan in de Gedragscode wordt vereist.
- Er is vraag naar toevoeging van het Common European Framework (CEF). Het relateren van de scores aan het CEF zal volgens de instellingen de *admission officers* helpen bij de beoordeling van het taalniveau, hetgeen met name speelt bij de samenwerking in het kader van het Erasmus+ uitwisselingsprogramma waarbinnen met dergelijke scores wordt gewerkt. Het CEF is echter geen onafhankelijke taaltest maar een niveauaanduiding en daarom niet vergelijkbaar met de testen die opgenomen zijn in de tabel.
- In het verleden heeft een aantal instellingen de suggestie gedaan voor de invoering van een eigen taaltest om het niveau van het Engels te bepalen. Nu zijn de taaltesten beperkt tot die testen die zijn genoemd in de Code. Er bestaat echter geen consensus over de invoering van een eigen taaltest.
- Uitwisselingsstudenten zijn uitgezonderd van de verplichting een taaltest af te leggen. Onderwijsinstellingen geven aan dat zij het belangrijk vinden dat deze situatie wordt gehandhaafd.

Diversen

- De uitkomsten van het Wetsvoorstel inzake de bescherming van begrippen als universiteit en hogeschool moeten worden meegenomen in de nieuwe tekst van de Gedragscode.
- De instellingen geven aan dat een inwerkingtreding van een nieuwe code op 1 maart 2017 aan de late kant is met het oog op de werving voor het daarop volgende studiejaar 2017-2018. Voorstel is om een overgangperiode in te voeren of de code eerder inwerking te laten treden. Instellingen geven aan dat zij in oktober 2016 al beginnen met de werving van studenten. Tijdens het seminar wordt 1 september 2017 aangegeven als ultieme datum.
- Er is geen termijn vastgelegd voor het afmelden van studenten bij de IND door de onderwijsinstellingen in het geval van onvoldoende studievoortgang. Geregeld is dat er een gesprek moet plaatsvinden. In de praktijk bekijkt de instelling jaarlijks in juni/juli de situatie, op het moment dat het BSA wordt vastgesteld. Bij onvoldoende studievoortgang in het eerste semester wordt de student dus pas maanden later afgemeld.
- Deelnemende instellingen aan de code kunnen nu alle partijen zijn die onderwijs aanbieden dat voldoet aan de accreditatie-eis in de Gedragscode. De Inspectie van het Onderwijs en de NVAO suggereren dat als voorwaarde in de Gedragscode zou kunnen worden opgenomen dat de onderwijsinstelling door de overheid als zodanig moet zijn erkend (rechtspersoon hoger onderwijs is). Nu vallen enkele deelnemende instellingen niet onder het toezicht van de Inspectie en vindt de beoordeling van de kwaliteit van het aanbod niet plaats door de NVAO.

- Bij studenten die overstappen naar een andere instelling zou eigenlijk een onderzoekplicht moeten gelden voor de aannemende instelling. Vooraf moet duidelijk zijn dat het gaat om een student die van een andere instelling komt, welke opleiding hij daar heeft gevolgd, en hoeveel studiepunten daar zijn behaald. Op dit punt ligt een rol voor de aannemende instelling: het in kaart brengen/toetsen van het Nederlandse studieverleden van de student. Probleem is dat het moeilijk inzichtelijk te krijgen is, maar wel van belang is voor de bepaling van het niveau en het waarborgen van de kwaliteit. Ook is toestemming van de student zelf nodig.
- Bij opname in het register controleert DUO (registerbeheerder) of een instelling aan de bepalingen van de Gedragscode voldoet. Eénmaal opgenomen in het register is het aan de LC om toezicht te houden op de instellingen. Er is echter niets geregeld over het doen van periodiek heronderzoek, bijvoorbeeld naar de vraag of de instellingen nog (buitenlands) geaccrediteerd onderwijs aanbieden en of zij nog voldoen aan de taaleis. Is een dergelijke periodieke controle een taak van DUO (als registerbeheerder) of van de LC (als toezichthouder)? Wie moet (periodiek) zorgdragen of instellingen nog behoren te zijn opgenomen in het register?

b) onderwerpen waarover discussie gevoerd moest worden om tot een concreet voorstel te komen (seminar)

Algemeen

- Transnationaal onderwijs. Valt in het buitenland door een Nederlandse instelling aangeboden onderwijs onder de code in het geval de instelling diploma's naar Nederlands recht gaat afgeven? Instellingen geven aan dat hier behoefte aan is. Het onderwijsaanbod wordt dan in het buitenland geaccrediteerd en de NVAO zou het onderhavige accreditatiebesluit moeten erkennen opdat diploma's naar Nederlands recht kunnen worden afgegeven.
- Definitie internationale student - dekt de huidige definitie de lading, of moet de definitie worden beperkt of juist worden geconcretiseerd (deeltijd, voltijd, etc.)?

Informatievoorziening

- Een meer algemeen probleem is de Nederlandse methode van studeren. Deze verschilt met die van andere landen, hetgeen met name geldt voor landen buiten Europa. De vraag die instellingen zichzelf stellen is of de vereisten voor toelating tot het onderwijs moeten worden verhoogd. Het nadeel is dat dit weer effect heeft op het aantal studenten dat naar Nederland komt om te studeren. Daarbij komt dat veel studenten zich in het loop van het studiejaar weten aan te passen aan het Nederlandse onderwijs. Een oplossing zou kunnen worden gezocht in het uitvoeriger informeren van de aankomende student over de Nederlandse methode van onderwijs verzorgen.
- Is de informatieverplichting over de OER wel relevant?
- De informatie moet tijdig worden verstrekt. Wat wordt exact verstaan onder tijdig? Moet dit nader worden geconcretiseerd (bijv. 6 maanden)?
- De Inspectie vraagt aandacht voor de samenwerking tussen Nederlandse en buitenlandse onderwijsinstellingen. De informatievoorziening moet helder zijn over welke instelling verantwoordelijk is, of er wel/niet een Nederlands getuigschrift wordt verstrekt en welke instelling de graadverlenende instelling is. Dat geldt ook voor *joint degree* en *off shore* onderwijs (op dit moment is het nog niet mogelijk om een Nederlands diploma af te geven naar Nederlands recht voor in het buitenland genoten onderwijs. Er moet een AMvB komen om dit mogelijk te maken).
- Studenten waren zich voor de komst naar Nederland niet bewust van het onderscheid tussen een universiteit en hogeschool. Het is pas later tijdens de studie duidelijk geworden dat er een onderscheid bestaat tussen hogescholen en universiteiten, maar echt helder vinden ze dit niet.
- Studenten zijn niet bekend met de Gedragscode. Suggestie is om informatie over de Gedragscode op te nemen in het informatiepakket dat studenten ontvangen voordat zij naar Nederland komen.
- De brochure van de Gedragscode is te lang. Studenten kijken even snel naar de informatie die zij ontvangen, maar nemen niet de tijd teksten rustig te lezen. Voorstel is om op ongeveer een half A4 kort te formuleren wat de Gedragscode inhoudt en wat de LC kan betekenen voor studenten.
- De Gedragscode is bij de *admission officers* van een instelling vaak wel bekend, daarbuiten zijn maar weinig werknemers van de instellingen bekend met de code.

Binding

Een ander aandachtspunt is het spreken van de Nederlandse taal of eigenlijk het ontbreken daarvan. Studenten geven aan dat zij, doordat ze de Nederlandse taal niet machtig zijn, moeilijk aan een bijbaan kunnen komen. Ook bemoeilijkt het hen in het vinden van een baan na afronding van de studie.

- De informatieverstrekking op het moment dat de student zijn studie aan het afronden is ontbreekt. De meeste studenten weten niet wat de mogelijkheden en voorwaarden zijn om na het afronden van de studie in Nederland te blijven om te werken.

Werving

- Een instelling merkt op dat de code geen definitie geeft van onethisch gedrag door agenten en veel bewegingsruimte laat aan de instellingen voor wat betreft de wervingsactiviteiten. Steeds meer onderwijsinstellingen zijn lid van de IACAC, NACAC of NAFSA en delen van de criteria die deze organisaties hanteren zouden voor dit onderwerp overgenomen kunnen worden.

c) onderwerpen die wel als aandachtspunt geïdentificeerd zijn maar waarvan duidelijk is dat ze niet urgent zijn en in de komende periode nog nader onderzoek behoeven of evt. door andere partijen kunnen worden opgepakt.

Algemeen

- Studenten voelen een drempel om een klacht in te dienen bij formele instanties. Ze zijn vaak bang dat het ze veel tijd en/of geld gaat kosten en het mogelijk zelfs het volbrengen van de studie in gevaar brengt c.q. gevolgen heeft voor hun verblijfsrecht in Nederland. Studenten dienen daarom soms geen klacht in en proberen z.s.m. hun studie af te ronden.
- Het formeel kunnen delen van informatie tussen de bij de Gedragscode betrokken stakeholders. Door juridificering is het formeel delen van informatie in toenemende mate moeilijker geworden. Het informeel delen van de informatie is geen probleem.
- Een vluchtelingstudent valt niet onder de definitie van een internationale student. Deze student heeft geen verblijfsvergunning onder beperking studie. Moet dit worden aangepast?
- Moeten promovendi expliciet van de code worden uitgesloten? Geldt de code alleen voor studenten? Benoemen in de definitiebepaling?

Accreditatie/kwaliteit

- Het voorbereidend jaar valt niet onder de WHW en de Inspectie houdt hier geen toezicht op. Het voorbereidend jaar kan heel nuttig zijn, maar kan ook risicovol zijn.
- Het voorstel om het accreditatievereiste te verbinden aan het EQAR-register wordt niet aangemoedigd om reden dat
  - a) opname in het register vrijwillig is
  - b) accreditatieorganen in het register niet altijd erkend worden door de overheid
  - c) de accreditatie die door deze organen wordt verleend inhoudelijk niet altijd overeenstemt met accreditatie door de NVAO en niet altijd tot een erkende graad leidt.Daarnaast is het een beperkt register: beperkt tot Europa, en daarbinnen niet dekkend.

Diplomalijst - is een apart traject

- Een onderwijsinstelling geeft aan dat zij het afgelopen jaar de uitzonderingsbepaling heeft toegepast voor de taaltoets. Studenten die een diploma hadden gehaald zoals vermeld op de diplomalist werden vrijgesteld van de taalttest Engels. De instelling heeft onlangs echter besloten deze uitzondering niet meer toe te passen en haar beleid aan te scherpen. Bij studenten afkomstig uit bepaalde regio's blijkt het Engels toch ontoereikend te zijn. Een andere instelling geeft hierbij aan benieuwd te zijn naar de ervaringen van andere instellingen met de Diplomalijst. Hier blijkt weinig over bekend te zijn.
- Door een aantal instellingen wordt aangegeven dat de lijst dient te worden uitgebreid. De instellingen zijn voor een breder gebruik van deze lijst.

Bestemd voor andere partijen

- Instellingen ontvangen soms wisselende informatie van de IND over onderwijskundige vraagstukken in relatie tot vreemdelingrechtelijke gevolgen.
- Studenten ervaren voornamelijk problemen met huisvesting en de kosten voor levensonderhoud.
- De informatie over de procedure in Nederland over het aanvragen van een BSN is niet duidelijk. Wat is een *municipality*, zorgverzekering etc. Toelichten in een stroomschema om de stappen inzichtelijk te maken?

Seminar

Op 12 oktober 2016 heeft de werkgroep een seminar georganiseerd om met de onderwijsinstellingen en belanghebbende partijen bij de Gedragscode in gesprek te gaan over de werking van de Gedragscode. Het doel van het seminar was om gezamenlijk de tekst van Gedragscode te actualiseren en daar waar nodig te verbeteren. Op basis van inventarisaties bij verschillende overlegstructuren, gesprekken met studenten en een schriftelijke inventarisatie werd een aantal onderwerpen gedefinieerd voor verbetering van de werking van de code. Deze dienden nog nader te worden besproken, zie de bevindingen genoemd in de vorige paragraaf onder b. De onderwerpen zijn vervolgens onderverdeeld in de thema's informatievoorziening, werving en binding alsmede internationaal onderwijs. Over deze thema's zijn tijdens het seminar workshops verzorgd en is gesproken over verbeterpunten en oplossingsrichtingen. Op basis van de uitkomsten van deze dag en de input die is opgehaald in de inventarisatierondes en de nog openstaande acties uit 2009 is de tekst van de Gedragscode geactualiseerd en aangescherpt.

Het seminar werd door een onafhankelijke dagvoorzitter, Lisa Janssen, begeleid om zo tot een open discussie te kunnen komen met de deelnemende partijen. De voorzitter van de LC, Joris van Bergen, informeerde de deelnemers over de stand van zaken van de evaluatieprocedure, de op dat moment reeds voorziene wijzigingen van de tekst van de Gedragscode en de stappen die nog dienden te worden genomen. Vervolgens werden vanuit het perspectief van drie verschillende organisaties presentaties verzorgd over de ontwikkelingen in het internationaal onderwijs en hoe deze zich verhouden tot de Gedragscode. De presentaties werden verzorgd door: Jodien Houwers, werkzaam voor de Rijksuniversiteit Groningen, Joost van der Veen, beleidsadviseur voor het Ministerie van OCW en door Mark Frederiks van de NVAO.

Na de pauze gingen de deelnemers uiteen in vier verschillende groepen waarin de eerder genoemde thema's werden behandeld in workshop. De uitkomsten, waarvan de meest opvallende resultaten plenaire door de LC zijn besproken, zijn als volgt:

The image shows a program for the 'Seminar Gedragscode Hoger Onderwijs'. At the top right, it says 'Code of conduct Higher Education'. The title is 'Seminar Gedragscode Hoger Onderwijs'. Below that is the word 'Programma'. The program is a list of time slots and activities:

Tijd	Activiteit
10.00 - 10.30 uur	Ontvangst
10.30 - 10.45 uur	Opening
10.45 - 11.00 uur	Toelichting evaluatie
11.00 - 12.00 uur	Presentaties internationaal onderwijs
12.00 - 13.00 uur	Lunch
13.00 - 14.15 uur	Workshops met de thema's: Informatievoorziening Werving Binding Internationaal onderwijs
14.15 - 14.45 uur	Pauze
14.45 - 15.45 uur	Terugkoppeling workshops
15.45 - 16.00 uur	Afsluiting
16.00 uur	Borrel

Workshop informatievoorziening

- De tekst van de Gedragscode is moeilijk leesbaar voor internationale studenten.
  - o Voorstel: plaatsen van de brochure op de websites van de instellingen en/of het maken van een korte film met uitleg over de code.
- De bepalingen opgenomen in artikel 2.1 van de Gedragscode zijn werkbaar en helder gedefinieerd.
  - o De instellingen zijn het eens met het voornemen artikel 2.1b van de Gedragscode te schrappen om reden dat de bepaling onduidelijk is en grotendeels wordt gedekt door de andere bepalingen van artikel 2.1.
- Het merendeel van de deelnemers merkt op niet bekend te zijn met de Nederlandse Reclame Code Commissie en de Reclame Code waaraan gerefereerd wordt in artikel 2.3 van de Code.
  - o Suggestie is om een link op te nemen op de website van de Gedragscode naar de Reclame Code zodat deze eenvoudig raadpleegbaar is.
- Er wordt gesproken over de wens van de instellingen het CEFR Framework (Common European Framework of Reference for Languages) te linken aan de scores in de taaltabel (artikel 5.2).
  - o Suggestie wordt niet overgenomen. Probleem is dat het een raamwerk betreft en geen onafhankelijk toets die de Engelse taalvaardigheid beoordeelt. Dit maakt dat het Framework een andere benadering kent dan de taaltoetsen die opgenomen zijn in de Gedragscode.

Workshop werving

De workshop heeft niet geleid tot wijzigingen of suggesties voor de tekst van de Gedragscode.

Workshop binding

- De deelnemers vinden het voorstel om een artikel op te nemen in de Gedragscode dat voorziet in een inspanningsverplichting voor de instelling om de internationale student in de gelegenheid te stellen de Nederlandse taal te leren en culturele vaardigheden op te doen, moeilijk te verwerken in de Gedragscode.
  - o Suggestie is om een bepaling op te nemen in de preambule van de Gedragscode.

- Volgens de deelnemers staan de algemene kwaliteitswaarborgen in relatie tot de binding van de student aan Nederland al voldoende in de code.

Workshop internationaal onderwijs

- De inbedding van de Gedragscode in de interne kwaliteitszorg van de instellingen is goed geregeld; op dit punt zijn er geen nieuwe aandachtspunten m.b.t. *joint programs*.
- De Gedragscode maakt onderdeel uit van de samenwerkingsovereenkomsten met de partnerinstellingen. De opgenomen kwaliteitsnormen zijn ook van toepassing op de buitenlandse nevenvestiging.
- De algemene formulering over de beheersing van de onderwijstaal door docenten in de Gedragscode biedt voldoende ruimte voor de instellingen om zelf invulling te geven aan de norm en vorm van deze bepaling.

Overig

- De inwerkingtreding van de nieuwe versie van de Gedragscode was voorzien op 1 maart 2017. Tijdens het seminar hebben verschillende vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen aangegeven dat zij graag zien dat er een overgangperiode wordt ingevoerd opdat de instellingen hun beleid (met name met het oog op de werving en de taaltabel) kunnen aanpassen.
  - o Suggestie: de nieuwe Gedragscode wordt begin maart 2017 verspreid en treedt op 1 september 2017 inwerking.

Bovengenoemde uitkomsten zijn overeenkomstig de suggesties in de tekst van de nieuwe versie van de Gedragscode overgenomen, tenzij anders is aangegeven.

Conclusies en hoe nu verder

De LC kijkt met de tevredenheid terug op het verloop van het evaluatieproces. De evaluatie heeft geleid tot een tekstvoorstel voor een nieuwe versie van de Gedragscode. De LC heeft ingestemd met de tekst, waarna overeenkomstig artikel 8.2 van de Gedragscode het document is voorgelegd aan en goedgekeurd door de leden van de koepelorganisaties. De Gedragscode is een product van zelfregulering en van de onderwijsinstellingen zelf. De nieuwe versie van de Gedragscode is in maart 2017 verspreid onder de onderwijsinstellingen die de Gedragscode hebben ondertekend, de koepelorganisaties, de belanghebbende (overheids)partijen (OCW, Inspectie van het Onderwijs, V&J, IND, SZW, Inspectie SZW, NVAO en Nuffic) en aan alle deelnemers bij het seminar. De nieuwe tekst zal vervolgens op 1 september 2017 in werking treden. Hierbij geldt dat de gewijzigde tekst van toepassing is voor internationale studenten die zich na 1 september 2017 inschrijven bij de onderwijsinstelling.

De evaluatie heeft niet tot grote wijzigingen geleid, maar vormt eerder een herbevestiging van de Gedragscode. Een groot deel van de aanpassingen in Gedragscode zijn tekstueel of meer technisch-juridische van aard. Tijdens het seminar was er door de deelnemers een positieve waardering voor de Gedragscode en de werkzaamheden van de LC. De onderwijsinstellingen richten zich steeds meer en intensiever op internationale studenten en doen dat op een wijze die in lijn is met code. Hoewel de Gedragscode soms de indruk wekt een 'afvinklijstje' te zijn werd tijdens de workshops duidelijk dat dit zeker niet zo werd ervaren door de medewerkers van de onderwijsinstellingen. Inderdaad moet aan de bepalingen worden voldaan, en in die zin is het dan ook het afstrepen van een lijstje. Maar de instellingen geven aan dat ze ook graag aan Gedragscode willen voldoen en dat ze het belangrijk vinden dat internationale studenten goed worden geïnformeerd. De Gedragscode geeft in die zin vorm aan het beleid. Wellicht zal de toenemende internationalisering van het onderwijs en de groei in aantal internationale studenten in de toekomst tot meer omvangrijke wijzigingen leiden van de Gedragscode. Bijvoorbeeld ten aanzien van de definitie van internationale studenten, *joint* en *multiple degrees* als ook het online aangeboden onderwijs. Voor dit moment geldt dat de Gedragscode actueel is en recht doet aan deze ontwikkelingen. Belangrijk is wel dat dit wordt gemonitord. Over vijf jaar zal er daarom weer worden geëvalueerd en ook tussentijds kan de Gedragscode worden aangepast wanneer dit nodig is.

De meest opvallende wijzigingen worden hieronder kort benoemd:

- De preambule is ingekort door enkele alinea's samen te voegen en het schrappen van een paar alinea's. Tijdens het seminar werd door verschillende deelnemers aangegeven dat de Gedragscode relatief lang is, waarbij geldt dat sommige alinea's in de preambule minder van toepassing waren om reden dat internationalisering en inkomende studentenmobiliteit en de daarbij behorende extra zorg voor deze studenten door de instellingen als algemeen geaccepteerd werd beschouwd.
- De taaltabel is op verzoek van de onderwijsinstellingen geactualiseerd. Al in de aanloopfase naar de evaluatie en uit de verschillende inventarisatierondes is gebleken dat de scores niet meer met elkaar correspondeerden en dat bepaalde varianten van de taaltesten niet meer werden afgenomen. De scores zijn geactualiseerd en voor wat betreft de taaltest TOEIC is een meer specifieke definitie opgenomen voor de te behalen score.
- In het verlengde hiervan is een uitzondering opgenomen voor de verplichting een taaltest af te nemen voor internationale studenten die het *International Baccalaureate* certificaat voor *English A Language and Literature* hebben behaald.
- Ook is rekening gehouden met het toenemende aanbod *joint* en *multiple degrees*. Voor wat betreft de verplichting een taaltest af te nemen is opgenomen dat de onderwijsinstellingen in een overeenkomst afspraken kunnen maken betreffende het taalvereiste binnen de daarvoor geldende kaders van de Gedragscode. De bedoelde taaltest hoeft dan slechts eenmalig te worden afgelegd.
- De bevoegdheden van de LC zijn nader uitgewerkt in de Gedragscode. Het gaat dan om een uitwerking van de bestaande werkwijze van de LC. De LC is bevoegd bij schendingen van de Gedragscode een maatregel op te leggen. De maatregel kan onder meer bestaan uit een rapportage- en/of onderzoekverplichting en/of een voorwaardelijke schrapping, waarbij in het register van de Gedragscode een vermelding kan worden opgenomen voor de duur van de maatregel. Met deze uitwerking is geprobeerd meer nuancering in de bevoegdheden van de LC aan te brengen.

Vervolg

Het met de Gedragscode inherent verbonden Reglement is naar aanleiding van de nieuwe versie van de Gedragscode eveneens geactualiseerd. Het Reglement geeft nadere uitwerking aan hetgeen is bepaald in de Gedragscode. Het document wordt door de LC zelf vastgesteld in een afzonderlijk traject en is tegelijkertijd verspreid met de nieuwe versie van de Gedragscode. Meest belangrijk was de uitwerking van de onderzoekstaak van de LC. De LC heeft hier inmiddels een eigen werkwijze voor ontwikkeld, maar deze was nog niet beschreven in het Reglement. Het betreft derhalve het vastleggen van de bestaande werkwijze.

Naast input voor een nieuwe versie van de Gedragscode heeft de evaluatie ook geleid tot meer algemene aandachtspunten waar de LC komende jaren aan zal werken. Allereerst gaat het om het besef dat de Gedragscode een product van zelfregie is. Uit de vele gesprekken die zijn gevoerd is gebleken dat de Gedragscode niet altijd wordt ervaren als een instrument dat van de onderwijsinstellingen zelf is. De LC draagt dit wel op deze manier uit en heeft de afgelopen jaren geprobeerd om dichter in contact te staan met de onderwijsinstellingen. Zij heeft dit gedaan door onder meer het verspreiden van een nieuwsbrief, een vernieuwde actuele website en door het afleggen van oriënterende bezoeken bij een aantal onderwijsinstellingen door de voorzitter van LC. De LC zal haar beleid op dit punt dan ook voortzetten.

Een ander punt dat aandacht behoeft is dat maar een beperkt deel van de medewerkers van de onderwijsinstellingen bekend is met de Gedragscode. Er wordt verondersteld dat dit enerzijds komt omdat de bepalingen van de Gedragscode grotendeels zijn geïmplementeerd in het beleid van de onderwijsinstellingen en niet ter discussie staan, anderzijds wordt de tekst van de Gedragscode als erg lang en door het juridische taalgebruik als moeilijk leesbaar ervaren. De LC zal daarom een korte samenvatting ontwikkelen zodat medewerkers van instellingen, en ook studenten, op eenvoudige wijze kennis kunnen nemen van de hoofdlijnen van de Gedragscode. Ditzelfde punt geldt ook voor internationale studenten. Voor deze groep zal een kort filmpje worden ontwikkeld waarin wordt uitgelegd wat de code specifiek voor hen betekent. Beide instrumenten kunnen bijdragen aan de bekendheid en ook toegankelijkheid van de code. Voor studenten moet de Gedragscode eenvoudig vindbaar zijn wanneer er problemen zijn en moet duidelijk zijn welke paden de studenten kunnen bewandelen wanneer er problemen zijn. Voor medewerkers geldt dat zij op een eenvoudige wijze kennis moeten kunnen nemen van de tekst. Dit vraagt om twee verschillende benaderingen waaraan de LC in het komende jaar zal werken.

Daarnaast zal de LC in de komende jaren aandacht besteden aan de eerder geïdentificeerde onderwerpen waarvan duidelijk is dat ze niet urgent zijn en nog nader onderzoek behoeven of eventueel door andere partijen kunnen worden opgepakt, zie de paragraaf bevindingen onder c. Het gaat hier om meer lange termijn onderwerpen die de LC nader zal onderzoeken. Afsluitend zal in 2017 ook de Diplomalijst worden geactualiseerd. Op deze lijst staan de diploma's vermeld waarvan de houders kunnen worden vrijgesteld van de taaltest Engels. Een aantal onderwijsinstellingen heeft aangegeven dat de lijst zou moeten worden uitgebreid. Er zijn echter ook onderwijsinstellingen die van mening zijn dat bepaalde diploma's niet tot vrijstellingen van de taaltest zouden moeten kunnen leiden. Hier zal kritisch naar moeten worden gekeken. De actualisering van de lijst betreft een apart traject waarvoor het initiatief ligt bij de koepelorganisaties.